

Slovenský *národopis*

31/1986

3

Na obálke: Nositelia ľudových tradícií z polovice 19. storočia, z obdobia, kedy sa Dobšinského spolupracovníci zameriavali na zbieranie ľudových rozprávok, zachytení českým maliarom J. Mánesom pri jeho ceste na Slovensko v r. 1854

1. strana: Josef Mánes, Marína Kurincová zo Zliechova. Kresba, rok 1854. Foto H. Bakaljarová

4. strana: Josef Mánes, Josef Horňák z Dolnej Súče. Kresba, rok 1854. Foto H. Bakaljarová

Ilustrácie k bloku príspevkov venovaných výročiu P. Dobšinského sú z fotografického diela Dušana Jurkoviča a Pavla Socháňa a predstavujú prvú konkrétnu fotografickú informáciu o vidieckom prostredí Slovenska. Zobrazujú slovenskú dedinu a život ľudu na prelome 19. a 20. storočia približujú prostredie, v ktorom P. Dobšinský a jeho spolupracovníci žili a zbierali prejavy ľudovej ústnej slovesnosti.

D. Jurkovič, koniec 19. storočia (repro S. Kovačevičová), na stranách 406, 414, 422, 434, 444, 462

P. Socháň, začiatok 20. storočia (repro H. Bakaljarová), na stranách 368, 390, 398

HLAVNÁ REDAKTORKA
Božena Filová

VÝKONNÁ REDAKTORKA
Zora Vanovičová

REDAKČNÁ RADA
Ján Botik, Soňa Burlasová, Václav Frolec, Viera Gašparíková, Emília Horváthová, Soňa Kovačevičová, Igor Krištek, Milan Leščák, Ján Michálek, Ján Mjartan, Štefan Mruškovič, Viera Nosáľová, Antonín Robek, Viera Urbancová

V prezentovanom čísle Slovenského národopisu sú online sprístupnené iba publikácie pracovníkov Ústavu etnológie SAV (v obsahu farebne odlišené).

Ostatné práce, na ktoré ÚEt SAV nemá licenčné zmluvy, sú vynechané.

Slovenský národopis je evidovaný v nasledujúcich databázach

www.ebsco.com

www.cejsh.icm.edu.pl

www.ceeol.de

www.mla.org

www.ulrichsweb.com

www.willingspress.com

Impaktovaná databáza European Science Foundation (ESF)
European Reference Index for the Humanities (ERIH): www.esf.org

OBSAH

ŠTÚDIE

ŽIVOT A DIELO PAVLA DOBŠIN-
SKÉHO — K STĚMU VÝROČIU
SMRTI

- Úvod (Jozef Hvišč — Milan Leš-
čák) 357
- Leščák, Milan: Kultúrnohistorický
význam diela Pavla Dobšinského . . . 359
- Urbanová, Viera: Pavol Dobšinský
a etnografia 369
- Gašparíková, Viera: Rozprávky
Pavla Dobšinského v dobovom kon-
texte a ich živý odkaz 381
- Profantová, Zuzana: Pavol Dob-
šinský a slovenská paremiológia . . . 391
- Marčok, Viliam: Literárna hodnota
Dobšinského rozprávok 399
- Eliáš, Michal: Cestopisy Pavla Dob-
šinského 407
- Hvišč, Jozef: Vzťah Pavla Dobšinské-
ho k svetovej literatúre 413
- Kraus, Cyril: Dobšinský kritik 423

SÚČASNÍ TVORCOVIA A NOSITELIA
HODNÔT LUDOVÝCH UMELEC-
KÝCH TRADÍCIÍ

- Kosová, Mária: Text — tvorca — no-
siteľ 433
- Ondrejka, Kliment: Vojtech Littva
z Liptovských Sliachov — služobník a
vládca tanca 445

DISKUSIA

- Salner, Peter: K problematike štruk-
túry súčasnej vidieckej rodiny . . . 463

ROZHLADY

- Za PhDr. Máriou Kosovou, CSc. (Milan
Leščák) 479
- Nedožitý jubileum PhDr. Andreja Po-
lonca CSc. (Mojmír Benža) 480
- Doc. PhDr. Ján Podolák, DrSc. šesťde-
siatnikom (Magdaléna Paríková) . . 481

- PhDr. Igor Krišteck, CSc. už päťdesiat-
ročný (Peter Slavkovský) 485
- 60 rokov činnosti Valašského múzea
v prírode (Peter Slavkovský) 488
- Konferencie Agricultura Carpatica IV,
Museum vivum II (Rasta Stoličná) . . 492
- Seminár MKKKB k problematike dvora
a hospodárskych stavieb (Iveta Zus-
kinová) 494
- Múzeum ľudovej architektúry v prírode
v Sierpci (Anna Bartossová) 495
- III. Medzinárodná národopisná konfe-
rencia o výskume národností (Viera
Gašparíková) 496

RECENZIE A REFERÁTY

- A. Pranda, Ignác Bizmayer (Václav
Frolec) 499
- J. Š. Kubín, Na vaši radost (Viera Gaš-
paríková) 500
- Průvodce písňovými sbírkami ÚEF
ČSAV v Brně (Eva Krekovičová)
. 501
- V. Bauch, Dve etapy života slovenskej
dediny (Ján Michálek) 503
- J. Klapáč, Právo na životné prostredie
a právo životného prostredia (Peter
Slavkovský) 505
- Narodna tvorčisť ta etnografija 1984
(Mikuláš Nevrlý) 506
- Kalendarnyje obyčaji i obriady v stra-
nach zarubežnoj Evropy (Emília Hor-
váthová) 509
- M. S. Hrycaj — V. H. Bojko — L. F. Du-
najevska, Ukrajinška narodna poetyč-
na tvorčisť (Mikuláš Mušínska) . . . 512

СОДЕРЖАНИЕ

СТАТЬИ

- ЖИЗНЬ И ПРОИЗВЕДЕНИЯ ПАВЛА
ДОБШИНСКОГО — К СТОЙ ГОДО-
ВЩИНЕ СМЕРТИ
- Введение (Йосеф Гвищ — Милан Ле-
щак) 357
- Лещак, Милан: Культурно-историчес-

кое значение творчества Павла Добшинского	359
Урбанцова, Вера: Павол Добшинский и этнография	369
Гашпарикова, Вера: Сказки Павла Добшинского в современном им контексте и их живой завет	381
Профантова, Зузана: Павол Добшинский и словацкая паремиология	391
Марчок, Вилиам: Литературная ценность сказок Добшинского	399
Элиаш, Михал: Путевые записки Павла Добшинского	407
Гвищ, Йосеф: Отношение Павла Добшинского к мировой литературе	413
Краус, Цирил: Добшинский критиком	423

СОВРЕМЕННЫЕ СОЗДАТЕЛИ И НОСИТЕЛИ ЦЕННОСТЕЙ НАРОДНЫХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ТРАДИЦИЙ

Косова, Мария: Текст — создатель — носитель	433
Ондрейка, Климент: Войтех Литтва из Липтовских Слячов — слуга и господин танца	445

ДИСКУССИЯ

Салнер, Петер: К проблематике структуры современной деревенской семьи	463
---	-----

ОБЗОРЫ

В память Д-ра Марии Косовой к.и.н. (Милан Леšчák)	479
Неосуществимый юбилей Д-ра Андрея Полонца, к.и.н. (Моймир Бенжа)	480
Доц. Д-ру Яну Подолаку, Д-ру н. исполнилось 60 лет (Магдалена Парикова)	481
Д-ру Игору Криштеку, к.и.н. уже пятьдесят лет (Петер Славковски)	485
60 лет деятельности Валашского музея на открытом воздухе (Петер Славковски)	488
Конференция Агрикультура Карпатика IV, Музеум вивум II (Растя Столична)	492
Семинар МКККБ по проблематике двора и хозяйственных построек (Ивета Зускинова)	494
Музей народной архитектуры на открытом воздухе в Сьерпици (Анна Бартошова)	495
III. Международная этнографическая конференция по исследованию национальностей (Вера Гашпарикова)	496

РЕЦЕНЗИИ И РЕФЕРАТЫ

INHALT

STUDIEN

LEBEN UND WERK DES PAVOL DOBŠINSKÝ — ZUM 100. TODESJUBILÄUM	
Einleitung (Jozef Hvišč — Milan Leščák)	357
Leščák, Milan: Die kulturhistorische Bedeutung des Werkes Pavol Dobšinskýs	359
Urbanová, Viera: Pavol Dobšinský und die slowakische Ethnographie	369
Gašpariková, Viera: Die Märchen Pavol Dobšinskýs im zeitgenössischen Kontext und ihr lebendiges Vermächtnis	381
Profantová, Zuzana: Pavol Dobšinský und die slowakische Parömiologie	391
Marčok, Viliam: Der literarische Wert der Märchen Pavol Dobšinskýs	399
Eliáš, Michal: Die Reisebeschreibungen Pavol Dobšinskýs	407
Hvišč, Jozef: Die Beziehung Pavol Dobšinskýs zur Weltliteratur	413
Kraus, Cyril: Dobšinský als Kritiker	423

DIE GEGENWÄRTIGEN SCHÖPFER UND TRÄGER DER WERTE DER KUNSTTRADITIONEN DES VOLKES

Kosová, Mária: Text — Schöpfer — Träger	433
Ondrejka, Kliment: Vojtech Littva aus Liptovské Sliache — Diener und Herrscher des Tanzes	445

DISKUSSION

Salner, Peter: Zur Problematik der Struktur der zeitgenössischen Dorffamilie	463
--	-----

RUNDSCHAU

Für PhDr. Maria Kosová, CSc. (Milan Leščák)	479
Das nicht erlebte Jubiläum des PhDr. Andrej Polonec, CSc. (Mojmír Benža)	480
Dozent PhDr. Ján Podolák, DrSc. ein sechziger (Magdaléna Pariková)	481
PhDr. Igor Krištec, CSc. schon fünfzigjährig (Peter Slavkovský)	485
Sechzig Jahre Tätigkeit des Walachischen Freilichtmuseums (Peter Slavkovský)	488
Konferenzen Agricultura Carpatica IV, Museum Vivum II (Rasťa Stoličná)	492
Seminar IKKKB zur Problematik der	

Höfe und Wirtschaftsgebäude (Iveta Zuskínová)	494
Das Freilichtmuseum für Volksarchitektur in Sierpec (Anna Bartossová)	495
III. Internationale ethnographische Konferenz über Erforschung der Nationalitäten. (Viera Gašparíková)	496

BÜCHERBESPRECHUNGEN UND REFERATE

CONTENTS

ARTICLES

THE LIFE AND WORKS OF PAVOL DOBŠINSKÝ — ON THE 100TH ANNIVERSARY OF HIS DEATH	
Introduction (Jozef Hvišč — Milan Leščák)	357
Leščák, Milan: Cultural and historical significance of Pavol Dobšinský's works	359
Urbančová, Viera: Pavol Dobšinský and ethnography	369
Gašparíková, Viera: The folk tales of Pavol Dobšinský in their contemporary context and their living heritage	391
Profantová, Zuzana: Pavol Dobšinský and the Slovak paremiology	391
Marčok, Viliam: Literary value of Dobšinský's folk tales	399
Eliáš, Michal: Books of travel of Pavol Dobšinský	407
Hvišč, Jozef: The relation of Pavol Dobšinský to the world literature	413
Kraus, Cyril: Dobšinský — as a critic	423

THE PRESENT-DAY CREATORS AND REPRESENTATIVES OF THE VALUES OF FOLK ARTISTIC TRADITIONS	
Kosová, Mária: Text — creator — representative	433
Ondrejka, Kliment: Vojtech Littva from Liptovské Sliache — a servant and master of dance	445

DISCUSSION

Salner, Peter: On the subject-matter of the structure in the present-day village family	463
---	-----

COMMENTARY

In memoriam of dr. Mária Kosová, CSc. (Milan Leščák)	479
Posthumous jubilee of PhDr. Andrej Polonec, CSc. (Mojmír Benža)	480
Doc. PhDr. Ján Podolák, DrSc. is sixty years old (Magdaléna Paríková)	481
PhDr. Igor Krišteňák, CSc. is fifty already (Peter Slavkovský)	485
60 years of activity of the Valachian open-air museum (Peter Slavkovský)	488
The Conference of Agricultura Carpatica IV, Museum vivum II (Rasfa Stoličná)	492
Seminar of IKKKB on the subject-matter concerning the yard and economic buildings (Iveta Zuskínová)	494
The Open-air museum of folk architecture in Sierpec (Anna Bartossová)	495
The IIIrd International ethnographic conference on the research on nationalities (Viera Gašparíková)	496

BOOKREVIEWS AND REPORTS

SLOVENSKE
POVESTI.

Vydavaja
August Horislay Škultéty a Pavel Dobšinský

Kniha Prva.

Povesti prastarých bajených časov.

SVAZOK III

V B. Štiavnici.
Tlačom Františka Lorkera. 1859

Pút po Otcine
roku 1846.

Svieta milosťi kochanej otcyžini!

Zasumeli hoje od Tatier a Dunaju -
Tel som za túžbami po rodinnom kraji
A mladišti dudu kúpil v krásach Tatich,
A ducha napájaj na pomníkoch svatich -
Napájaj pamjatkou našich našich časov,
I počul som šírzuok ovvich slávi hlasov!

KULTÚRNOHISTORICKÝ VÝZNAM DIELA PAVLA DOBŠINSKÉHO

MILAN LEŠČÁK

Národopisný ústav SAV, Bratislava

Zámerné som v názve svojho príspevku použil termín kultúrnohistorický. V prípade Pavla Dobšinského nám totiž doteraz úzky špeciálny folkloristický či literárnovedný prístup zakryl skutočnú hodnotu jeho diela v kontexte vývinu našej kultúry.

Pavol Dobšinský sa dostal na perifériu záujmov literárnej histórie, folkloristiky, etnografie a lingvistiky. Zostal z celej štúrovskej generácie trochu v tieni svojich rovesníkov a spolupracovníkov najmä preto, že im nemohol konkurovať ani ako básnik, ani ako politik, ani ako jazykovedec. Je pravdou, že jeho básnické dielo nepatrí medzi výnimočne zjavy slovenskej poézie. Krátke vydávanie Sokola a publicistické či kritické články mu nezabezpečili ani miesto vedúcej koncepcnej osobnosti. I napriek tomu, že si nenašiel zatiaľ svoje adekvátne miesto v dejinách literatúry ani v nenapísaných dejinách slovenskej folkloristiky, Dobšinského meno podľa zásluhy hlboko vniklo do kultúrneho povedomia nášho národa, najmä cez vydávanie slovenských rozprávok. Ak si dnes znovu pripomíname Pavla Dobšinského a pestrú paletu jeho vkladu do dejín slovenskej kultúry, prichodí si nám s odstupom času uvedomiť jednu skutočnosť, a to, že jeho „povesti“ čnejú v našich kultúrnych dejinách ako bal-

van, ktorý nemôžeme obísť, balvan, ktorý má svoje miesto i v kontextoch európskej kultúry. Žiaľ, pre ozrejmienie tohto faktu sme z prílišnej skromnosti urobili zatiaľ málo a radšej si s úctou zauvažujeme o obdobných pokusoch literárneho spracovania folklóru u iných európskych národov, hoci Dobšinského dielo svojimi estetickými parametrami patrí medzi špičky európskeho literárneho folklóru. (Pod pojmom literárny folklór rozumieme základnú vrstvu štylizovaného slovesného folklóru, ktorá v tematickom i jazykovom pláne rešpektuje ústnu predlohu, no jej cieľom je plnohodnotný literárny útvar. Ide vlastne už o sekundárne a terciálne formy existencie folklóru v rámci odlišnej komunikačnej stratégie.)

Pred nami v tejto súvislosti vyvstáva otázka, ako je možné, že celé obrovské úsilie štúrovskej generácie na poli zbierania slovenských rozprávok nebolo doteraz náležite ocenené, a že i Dobšinského rozprávky zostali v prepadlisku záujmov našich vedných disciplín.

Slovesná folkloristika sa totiž od počiatkov svojho vzniku formovala vlastne pod krídlami literárnej vedy ako jej integrálna súčasť, no vzťah folklóru a literatúry sa dostatočne neriešil. Literárny pozitivizmus si nevedel dať rady s rozdielnosťou dynamiky vývinu ústnej

slovesnosti a literatúry. Folklórny a literárny fakt boli v jeho očiach svojou komunikačnou hodnotou evidentne nerovnocenné. Ak sa folklór dostáva do dejín literatúry, tak v najlepšom prípade ako podstupeň jej evolúcie, a nie ako živý paralelný prúd. V tomto smere na Slovensku najviac pokročil Š. Krčméry, ktorého koncepcia paralelného literárneho a folklórneho vývinu je pozoruhodná. Naša literárna veda, na rozdiel od českej, zabudla i na podnety z včleňovania folklóru do literatúry, vzala ich do úvahy len na úrovni vzájomného ovplyvňovania, pričom odmietla akceptovať oblasť literárneho folklóru ako integrálnu súčasť literatúry, čo je otázka, ktorú určite pred literárnu históriu postavila rozvinitejšia sociológia literatúry najmä v súvislosti s čitateľským záujmom z prelomu storočí.

Doteraz sa neuzavrel ani problém folklóru a detskej literatúry, otázka funkcie folklóru vo vývine jednotlivých literárnych žánrov, hoci i tu existujú ojedinelé podnetné práce. O význame Dobšinského rozprávok a ich prieniku do aktívneho čitateľského zázemia na Slovensku nám veľa napovedajú údaje, ktoré prináša *Bibliografia vydaní slovenských ľudových rozprávok 1845—1974*, ktorú zostavil J. Štefánik. Je možno na škodu, že i folkloristika sa azda až príliš odklonila od literárnej k etnografickej orientácii a nerozpracovala historicko-typologický prístup dejín folklóru, t. j. podcenila štúdium historickej poetiky, historického vývinu jednotlivých žánrov a ich vzťahu k písomným a ikonografickým prameňom, odkaz historického a sociálneho kontextu vo folklóre. Chyba je i v nedostatočnom spracovaní dejín vlastnej disciplíny, pretože dodnes sa neujasnili otázky vzťahu špecifického folklórneho textu a jeho literárneho spracovania a nezmapovala sa rôznosť metodologických pozícií, z akých sa to dialo.

Z folkloristických historiografických prác týmto otázkam venoval vážnejšiu pozornosť J. Polívka v *Súpise slovenských rozprávok I.* (1923), A. Melicherčík napísal síce samostatnú monografiu o P. Dobšinskom, no tá je napísaná predovšetkým ako biografický portrét, v rámci ktorého je venovaná pozornosť Dobšinského folkloristickej práci. Pozoruhodnejšia je z tohoto hľadiska úvodná štúdia k vydaniu *Prostónárodných slovenských povestí* (1958). Je dobre, že záujem o Dobšinského dielo vzbudili aspoň okružle výročia jeho narodenia a úmrtia. Dobšinský sa nám nezaslúžene prepadol v medzere našich špeciálnych záujmov, lebo to čo robil, prestalo byť čistým folklórom a na druhej strane podľa literárnovedných kritérií patrí jeho dielo asi len na prah literatúry pre deti, čo sa v iných kultúrnych kontextoch nestalo ani Dekameronu či Pentameronu, ani Perraultovi, ani Afanasievovi, ani rozprávkam bratov Grimmovcov, nehovorím už o rozsiahlejších eposoch európskych národov.

Folkloristi čoraz viac objavujú porovnávaním materiálov z polovice minulého storočia, že program štúrovcov a ich aktivita pri zbieraní ľudových rozprávok je skutočne unikátna i v širších európskych súvislostiach. Túto myšlienku vyslovili viacerí domáci i zahraniční folkloristi, pokiaľ mali možnosť zoznámiť sa s ich systémom folkloristickej práce. Pochopiť preto priekopnícky význam Dobšinského diela a jeho vklad do slovenskej kultúry je možné len vtedy, ak pochopíme celý systém zbierania, úprav a vydávania slovenských rozprávok v minulom storočí. Pre folkloristiku zostanú najdôležitejšie prvé zápisy, ktoré zapísali jednotliví zberatelia, pretože sa v nich viac zachovali prvotné podoby autentického rozprávania ako v mlyne metódy literárnych úprav tzv. „konferovania“. Táto prvá fáza znamenala už čiastočný odklon od prísnych zásad a

cieľov zbierania, ktoré sformuloval S. Reuss, duchovný otec zhromažďovania prozaického folklóru. V zbere sa však v duchu tejto koncepcie uprednostňovali predovšetkým čarovné rozprávky, ktoré obsahovali mytologické alebo historické prvky.

S. Reuss, zaoberajúci sa štúdiom slovenských rozprávok z hľadiska ich využiteľnosti pre poznávanie slovenskej mytológie a histórie, bol pod nesporným vplyvom rodiacej sa nemeckej mytologickej školy (cituje napr. J. Görresa: *Mythengeschichte der asiatischen Welt*), ktorá poznačila jeho filozofickú koncepciu. Dôležité sú i jeho zásady praktického zapisovania a vydávania rozprávok, v ktorých dominuje príkaz zachovať pôvodný text. Tieto inštrukcie vznikli ako kritické poznámky k vydaniu nemeckých rozprávok J. M. Masäusa a sú z hľadiska ocenenia pramennej hodnoty rozprávok veľmi zaujímavé, hoci sa ich jeho nasledovníci, najmä však P. Dobšinský, príliš v praxi nedržali. S. Reuss výrazne upozornil na význam rozprávok pre kultúrnu históriu Slovákov, ba predvídal ich ďalšie využitie v rámci rozvíjajúcej sa slovenskej kultúry. („A preto povedám: Našja práca na tento čas nach bude Sberat a Opravovat; Prijde čas, keď naši Mluvozpítci, Moraliste, Mudrci a Básníci v duchu nášho národa o mnoho šťastlivejšie pracovat budú môct jako teras mi.“) Jeho nasledovníci L. Reuss a J. Francisci úplne prijali Reussove názory.

Samuel Reuss mal pevnú predstavu o formách zbierania a o ďalšej práci s rozprávkovým materiálom, ba položil teoretické základy samostatného štúdia ľudovej prózy. Ján Francisci bol človek praktický, s neobyčajne vyvinutým organizátorským talentom. Organizoval zber rozprávok, ktoré sa zhromažďovali v rukopisných almanachoch a kódexoch, precizoval formy ich úprav, a napokon presadil konkrétny program ich vydania tlačou. Okrem Francisciho bol tu Lu-

dovít Reuss — človek plný energie, plánov a predsavzatí, žiaľ, nie všetky sa mu podarilo realizovať. O počiatkoch svojej organizátorskej roboty pri zbere rozprávok J. Francisci píše vo *Vlastnom životopise* toto: „Jeho zakladateľom a usporiadateľom som bol ja. Pohnútkou k tomuto podniku bolo to, že v prázdninách roku 1842 navštívil som svojich dobrých kamarátov Ludovíta Reussa (Kozáka) a Adolfa Reussa (Amora), synov evanjelického farára vo Veľkej Revúcej Samuela Reussa, všeobecne váženého a cteného, učeného a charakterného muža. Pri tejto príležitosti mi starý pán ukázal ním vlastnoručne nárečím ľudu tak verne a zručne zapísané tri prstonárodné slovenské povesti, akoby z úst samého prstonárodného rozprávača vypadli. Keď som prišiel do Prešporku z prázdnin, hneď spočiatku školského roku založil a začal som usporadovať ‚Prstonárodný zábavník‘. Za spolupracovníkov pritiahol som všetkých členov Ústavu, ktorí na tom podniku pracovať chceli, a pokračoval som v práci tak, že rozdával som medzi spolupracovníkov čistý, vo štvorec zložený papier toho istého formátu, a keď som niekoľko popísaných hárkov dostal, tie dal som kolovať medzi spolupracovníkmi, aby znali, čo je už napísané a to isté nepísali ešte aj druhý raz. Do konca roka zozbieralo sa najmenej sto hárkov rukopisu.“

J. Francisci, prvý vydavateľ slovenských rozprávok (*Slovenské povesti*, Levoča 1845), ktorý sa ujal organizácie zapisovania, nemal záujem o rozpisovanie rovnakých sujetov z rôznych oblastí, takže možnosť štúdia viacerých procesov sa týmto zúžila. Práca so zapísaným textom sa diala na úrovni sledovania tematickej šírky historickej hodnoty, jednoty a logickej výstavby sujetu, čo nútilo zapisovateľov jednotlivých častí uplatňovať individuálne literárne schopnosti najmä tam, kde išlo o fragmenty alebo pre nich neprijateľné kon-

taminácie rozprávkových motívov. Otvorenou zostávala i otázka uplatnenia spisovného úzu pri jednotlivých dialektoch. Tieto prehrešky nebývali časté, ale Dobšinský ich neskôr pri redigovaní povestí kritizoval a čo sa dalo, redakčne naprával.

K tejto prvej fáze, jej praktickému zacieleniu i ideovej mytologicko-historickej orientácii, ktorej výraznou inšpiratívnou osobnosťou bol nedocenený S. Reuss, sa vráťme.

P. Dobšinský sa podieľal na zberateľskej i organizátorskej práci už počas štúdií na levočskom lýceu. Poznal dôverne rozsah zberov i metódu zápisov a postupne sa zoznamoval i s teoretickými náhľadmi na zmysel tejto práce berúc do úvahy, najmä spočiatku, Reussov ideový odkaz. O pobyte v Levoči píše: „Mládež sa tu v práci predstihovala, takže niet stolice ni vidieku, z ktorého by čo-to sa nebolo dostalo do týchto i nasledujúcich, v Levoči, Kežmarku, Prešove a Štiavnicí podobne písaných a zväzovaných ‚Zábavníkov‘. K jej pochvale vysvedčiť mi dlužno, že pri spisovaní i čo do reči, i čo do obsahu držala sa verne z úst ľudu slyšaného, ač nedostať prísne a náležite na každom mieste a v podrobnostiach. Tu i tu, ale málo, objavili sa v ‚Zábavníkoch‘ i výkresy a opisy krojov ľudu.“

K praktickej zberateľskej činnosti sa vracia P. Dobšinský počas choroby v rokoch 1848–1849 v Sirku. Tu vzniká zbierka *Dobšinskýho Slovenskéj prstonárodňje povesti*. Okrem toho z týchto čias v archíve Matice slovenskej opatrujú *Sbjerku Dobšinskýho II.*, písanú v Sirku r. 1848 a 1849. Zbierka je neúplná. Po skončení vojenskej služby jeho cesta vedie do Revúcej k Samuelovi Reussovi, do tvorivej dielne jeho synov a spolupracovníkov, ktorí pre mladú slovenskú vedu urobili prvé rozhodujúce kroky. Najväčšiu aktivitu pri zbieraní ľudových rozprávok a ich vydávaní prejavoval Samuelov syn Ľudovít. No

v Revúcej bol aj Samuel Ormis, v Tisovci Štefan M. Daxner, v Drienčanoch Jonatan Čipka a v Rozložnej August H. Škultéty. Zhromaždený materiál dával tušif, že vznikne dielo veľkého národnobuditeľského dosahu. Veď k dispozícii boli kódexy tisovské (Š. Daxner, J. Čipka, A. H. Škultéty), ktoré vznikli na prelome štyridsiatych rokov. Od roku 1842 sa systematicky pripravuje *Prstonárodný zábavník I.–IV.*, kde sú okrem rozprávok zastúpené aj iné folklórne žánre. Je tu *Levočský zábavník* z roku 1846, ďalej *Zábavník štiavnický* a ďalšie rukopisy, z ktorých sa mnohé do dnešných čias nezachovali. Prípravou novej obsiahlej zbierky sa najaktívnejšie zaoberal Ľudovít Reuss, ktorý spracováva zoznam slovenských ľudových rozprávok, z ktorého sa dozvedáme o prameňoch, ale z korešpondencie i o spôsobe, akým sa rozprávky spracovávali pre ich knižné vydanie. Napokon pripravovaný úvod k zbierke dokazuje, že Ľ. Reuss ešte stále propaguje Dobšinským popieraný názor na ľudové rozprávky ako na mytologický a historický prameň.

Dobšinský sa rozhodol v chápaní významu ľudovej rozprávky nastúpiť cestu odlišnejšiu od svojich učiteľov. Neskôr svoj program jasne sformuloval v monografii *Úvahy o slovenských povestiach*. Čoraz viac a hlbšie, najmä pri analýze ním zapísaných rozprávok v Sirku, preniká do poetického sveta rozprávok a do ich etického obrazu. Tu píše i svoje prvé vyznanie k hodnote slovenských ľudových rozprávok. Keď pristupuje k projektu vydania *Slovenských povestí*, pristupuje k potrebe ich vydania s jasným zámerom budovať základy slovenskej literatúry na historických, estetických i jazykových zdrojoch, ktoré sa odrazili v zbierkach slovenskej ľudovej rozprávky. Pristupuje k potrebe ich vydania i so zámerom systematického budovania základov slovenskej literatúry na zdrojoch slovenskej ľudovej rozprávky. Dáva do tejto práce všetok

svoj organizačný talent, praktické literárne skúsenosti, ale najmä obrovskú znalosť poetiky slovenských ľudových rozprávok. V roku 1858 píše J. Makovickému: „Náš národ je ešte len v čítaní, ktorý mliekom krmiť treba, aby k záživnejším pokrmom privykol. Povesti držím za to mlieko, ktoré našim Slovákom šmakať bude, i pri ktorom si čítanie vôbec obľúbia a i naďalej k slovenským knihám privyknú.“ Jeho názory sa ukázali správnymi a oceniť ich môžeme len s odstupom uplynulého času, kedy Dobšinského dielo kolovalo ako literárne mlieko v tele literárne podvyživeného národa. Pre svoje predstavy i plány získal skúseného a vzdelaného Augusta Horislava Škultétyho. Dobšinský organizoval tlačiarov, získal papier, samozrejme peniaze, ba staral sa aj o distribúciu *Slovenských povestí* – zošitov, začínajúcich vychádzať po trinásťročnej prestávke od Rimavského knižocky v roku 1858.

V prvom zväzku, kde je i Dobšinského a Škultétyho úvod, boli zaradené rozprávky všetkých významných spolupracovníkov, ktorí mali podiel na rukopisných zbierkach slovenského folklóru. Tým sa stalo, že nie všetky rozprávky boli spracované jednou metódou. Úprava textov („konferovanie“), výber motívov a tvorba jedného dramatického sujetu sa však diali s prihliadnutím na archaickosť jednotlivých motívov a uprednostňovaním esteticky najúčinnšieho zápisu alebo jeho zlomkov. Folklornému duchu sa najviac približovali obaja redaktori *Slovenských povestí*. V tomto smere veľký kus práce vykonal A. H. Škultéty. Dobšinský mal na starosti výber, záverečnú redakčnú prácu a napokon finančné a organizačné zabezpečenie vydávania. Práca na *Slovenských povestiach* sa líšila od beletristického prístupu Boženy Němcovej, ktorá keď sa na Slovensku oboznámila s bohatstvom a estetickou hodnotou slovenských ľudových rozprávok, uverejnila

ich v autorskom prepracovaní v r. 1857–1858 v Čechách. Dobšinský a Škultéty napokon dosiahli *Slovenskými povestami* to, čo si zaumienili. Medzi najširšie vrstvy sa postupne dostali *Slovenské povesti* ako knižka, ktorá kolovala medzi ľuďmi a upozorňovala ich nielen na potrebu vzdelávania sa vo veciach literárnych, ale predovšetkým ich upozorňovala na neodkryté hodnoty, ktoré žijú v ľudovom prostredí: jazyk, piesne, rozprávky, riekanky, hádanky, ľudové obrady a pod.

Dobšinského dielo ovplyvnilo nielen čitateľský záujem v rôznych sociálnych vrstvách, ale presadilo v praxi životaschopnosť a možnosti spisovného jazyka, s ktorým mali ťažkosti najmä vzdelanci. Dobšinský, opierajúc sa o jazyk povestí, kritizoval používanie umelého spisovného jazyka (vplyvy češtiny, latinčiny a nemčiny) i u svojich literárne zdatnejších rovesníkov.

V úvode k prvému dielu *Slovenských povestí* A. H. Škultéty a P. Dobšinský upozorňujú na starobylosť slovenských rozprávok, no zároveň ich označujú aj za poklady zvláštnej národnej poézie a radia ich medzi vynikajúce výtvary slovenskej poézie ako sú „hrdinské piesne južných Slovanov, maloruské dумы a tiché milostné piesničky (spievanky) Slovákov. Ku boku týmto krásnym výtvorom a neoceniteľným pokladom poézie slovenskej smelo sa postaviť môžu *Slovenské povesti*“. Upozorňujú na estetické a etické hodnoty ľudovej rozprávky i na jej poetiku. Úvod je krátky a konkrétnejší než úvaha S. Reussa alebo J. Francisciho.

Celkom v reussovskom duchu je však napísaná ich úvaha o povestiach v Sokole, ktorého Dobšinský v rokoch 1860–1861 redigoval. Tu vysvetľujú, že slovenské rozprávky sú zo slovanských najarchaickejšie, pretože: „Iné národy Slovanstva zachvátené boli pohromami času a zmenili viacej menej svoj pôvodný rez a starô zmyšľanie, nie tak Slováci.“

Tým chcú zdôrazniť význam slovenských rozprávok pre poznávanie kultúrnych základov slovanských národov. V tom cítiť nielen vplyv reussovskej línie, ale i ducha Štúrových myšlienok, ktoré obhajoval v známom spise *O národných písních a pověstech plemen slovanských* (1853). A hoci povestiam venoval málo pozornosti, celá jeho práca mala — ako Dobšinský neskôr priznáva — vplyv na formovanie názorov celej generácie.

Dobšinský jednoznačne pokladal vydanie rozprávok ako základného kameňa slovenskej slovesnosti naozaj len za počiatok novej vlny záujmu o slovenskú literatúru. O svojich osobných plánoch píše J. D. Makovickému: „... pekná literárna činnosť sa medzi nami rozvinie a prekvitať bude, bo my nielen povesti vydávať, ale aj ďalej dobré slovenské knihy za týmto vydávať sa strojíme...“

„Veď ešte nemáme kníh, z ktorých a pri ktorých by naši zanedbaní rodáci privykli čítať. Nitra, Concordia, Pohľady, to všetko je len pre vzdelanejších a o to sa ostatní slabo obzrú. Ale Zorničku a Rečňovanky nájdete v každom dome, bo sú to knihy pre ľud, ktorý ešte nenavyknul k inému čítaniu.“ I pri práci na vydávaní časopisu Sokol berie do úvahy najmä potrebu komunikatívnosti literatúry v najširších vrstvách. Nabáda začínajúcich mladých spisovateľov k systematickej práci na bielych miestach historickej prozaickej tvorby (J. Čajak, J. Botto, J. Kubáni) a úzkostlivo dbá na zrozumiteľnosť a čistotu slovenského jazyka, ktorý sa mal opierať o bohatosť ľudového jazyka. Neskôr píše o svojich plánoch: „Hneď k vydávaniu Slovenských povestí v Rožňave som sa pribral s takým úmyslom, že urobiac si tým aké-také literárne meno, k vydávaniu zábavného časopisu sa priberiem.“ Jeho zámery nevyšli tak ako si sám želan, a pokiaľ sa slovenská literatúra rozvíjala progresívne na úseku poézie, kde je in-

špirácia ľudovou piesňou evidentná, slovenská próza v tomto období za poéziou ďaleko zaostávala. Dobšinský svoje literárne úsilie venoval najmä ľudovej rozprávke. Jeho cieľom bolo vydať národno-reprezentatívny súbor ľudových rozprávok, ktorý by sa vyrovnal vrcholným dielam slovanského literárneho folklóru a k tomu prispôbil aj svoj štýl práce s folklórnym materiálom. Ak napr. Grimmovci vytvorili v *Kinder- und Hausmärchen* svoj výnimočný príspevok do dejín nemeckej kultúry cez svoj metodologický omyl, Dobšinský podriadil svoju prácu s rozprávkami inej stratégii. Išlo mu predovšetkým o estetické stvárnenie a etický odkaz na prvom mieste, a o mytologické konštrukcie až na mieste ďalšom. O tom hovorí podrobne v *Úvahách o slovenských povestiach*. Najväčším problémom bola obsahová a krajová odlišnosť, jazyková odlišnosť jednotlivých verzii. Z dnešného hľadiska možno povedať, že s oboma problémami sa vyrovnával vcelku správne a úspešne, aj keď nie celkom dôsledne.

V *Prostonárodných slovenských povestiach* (1880–1883) sa P. Dobšinskému podarilo upraviť a vydať národno-reprezentatívny súbor slovenských rozprávok, ktorý dovŕšil úsilie celej generácie o odkrytie skrytých hodnôt slovenskej ľudovej slovesnosti. Ich folklórna i literárna hodnota tvoria pritom harmonický celok, ktorý umožnil Dobšinského rozprávkam mnohorakými spôsobmi ovplyvňovať slovenskú kultúru.

Ako bol P. Dobšinský na takúto prácu pripravený a koľko času jej venoval, dokazujú i *Úvahy o slovenských povestiach* (1871). Už v čase práce na *Slovenských povestiach* pripravuje Dobšinský túto teoretickú prácu, v ktorej je po prvý raz v našich dejinách venovaná ľudovej rozprávke dostatočná pozornosť. Z prísne vedeckého hľadiska je takýto pokus ojedinelý i v širších súvislostiach,

pretože vychádza z analýzy slovenskej ľudovej rozprávky na základe dôverného poznania nielen jednotlivých rozprávkových látok, ale celého pozadia, ktoré tvorí významový kontext slovenskej rozprávky. Ak zoberieme do úvahy, že Dobšinského dielo predstavuje v dejinách folkloristiky na Slovensku prvý pokus o komplexný pohľad na jeden folklórny žáner, pochopíme zložitosť úlohy, pred ktorou P. Dobšinský stál. Jeho predchodcovia, či už L. Štúr, S. Reuss, J. Francisci sa k takémuto erudovanému pohľadu nedostali. Oveľa viac sa P. Dobšinský mohol azda oprieť o K. J. Erbena, ktorý sa zaoberal symbolikou rozprávkových postáv. Dobšinského konštrukcie majú niekedy reálny základ (etický dualizmus – vzťah dobra a zla), inokedy sú tu evidentné vplyvy mysticizmu a mesianizmu (napr. časť Bohoveda). Je poplatný nielen svojej teologickej erudícii, ale najmä i on sa uberá k myšlienke budovania mytologickej sústavy. Dostáva sa na cestu, na ktorej stroskotali P. Hostinský i L. Reuss. Ak však vyberieme z práce jednotlivé hlbokomyseľné postrehy autora zistíme, že máme do činenia s originálnym samorastlým vedcom. P. Dobšinský sa však vo vedeckej práci neohraničuje len na slovenské rozprávky.

V roku 1863 je zvolený za člena výboru Matice slovenskej, stáva sa viac etnografom a folkloristom a usmerňuje zbieranie národopisného materiálu. Uverejňuje k tomu metodické poznámky, nabáda zberateľov, aby sprístupňovali svoje zápisy. Keď sa výbor Matice slovenskej rozhodne vydávať *Sborník slovenských národných piesní, povestí, prísloví, porekadiel, hádok, hier, obyčajov a poviér*, najprv s ním spolupracuje ako autor, potom je zvolený za redaktora ďalších zošitov. Tu Dobšinský uverejňuje svoje vlastné zbery, sú to príslovia

a porekadlá, hádanky, ľudové obyčaje a pod. a píše k nim i zaujímavé názory, ktoré svedčia o jeho dôkladnej znalosti celého folklórneho bohatstva.

Dejiny slovenskej etnografie, folkloristiky i literárnej vedy majú podľnosti v objektívnejšom a úplnejšom dohodnotení životného diela P. Dobšinského. Ale i najlepšie parciálne hodnotenia asi nepostihnú globálny význam vydávania slovenských rozprávok a ich fungovanie v našom kultúrnom vedomí. Dobšinský svojím dielom premostil tisícročie v živote nášho kultúrneho dedičstva a v pravý čas dal slovenskej kultúre nielen historický argument, o ktorý sa tak usilovali jeho predchodcovia i súčasníci, ale i živý tvorivý čin, od ktorého, ako správne predpokladal, sa budú odvíjať ďalšie hodnoty. Estetický a etický rozmer slovenských ľudových rozprávok by nebol tak výrazne vstúpil do národného života nebyť nadhľadu a úsilia P. Dobšinského. Treba však vidieť i fakt, že meno Dobšinský je zároveň metaforickým vyjadrením odkrytých hodnôt slovenskej ľudovej slovesnosti, ako i hodnotnej a cieľavedomej kolektívnej práce štúrovskej generácie.

P. Dobšinský jednu časť práce zavíril. Jeho dielo vniklo do živej folklórnej tradície, stalo sa „mliekom“ slovenskej literatúry, vkročilo inšpiratívne do výtvarného umenia, do divadla či do filmu a televízie. Stalo sa pedagogickou príručkou i zdrojom poznávania nášho jazyka. Naviac za života P. Dobšinského prenikli slovenské rozprávky ďaleko za hranice Slovenska. Dobšinského príklad nám však ukazuje, že bude potrebné komplexnejšie zhodnotiť mnohostranný a nezastupiteľný zástoj folklóru v dejinách našej kultúry. A výročia nemusia byť vždy jediným impulzom pripomínania si tejto povinnosti.

LITERATÚRA

- DOBŠINSKÝ, P.: Úvahy o slovenských povestiach. Matica slovenská, Martin 1871.
- FRANCISCI, J.: Vlastný životopis. Bratislava 1956.
- LEŠČÁK, M. — MARČOK, V.: Dobšinský dnes. Romboid 1977, 11, s. 32—36.
- LEŠČÁK, M.: Tvorivý odkaz folkloristického diela Pavla Dobšinského (K 150. výročiu narodenia). Slov. Národop. 26, 1978, s. 547—559.
- MELICHERČÍK, A.: Pavol Dobšinský. Bratislava 1959.
- MELICHERČÍK, A.: Prostonárodné slovenské povesti P. Dobšinského. In: P. Dobšinský: Prostonárodné slovenské povesti. Bratislava 1973.
- POLÍVKA, J.: Súpis slovenských rozprávok I. Martin 1923.
- SIGMUNDOVÁ, M.: Na margo ilustrácií Dobšinského Prostonárodných slovenských povestí. Slov. Národop. 26, 1978, s. 587—596.

КУЛЬТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСТВА ПАВЛА ДОБШИНСКОГО

Резюме

Автор в статье рассматривает творчество выдающейся личности словацкой фольклористики П. Добшинского, собирательская, организаторская, издательская и научная работа которого в области издания и изучения «Словацких народных сказок» во второй половине XIX века составляет важный вклад в историю словацкой национальной культуры. Автор обращает внимание на то, что это произведение, которое оказало значительное воздействие на формирование молодой словацкой литературы в конце XIX в., повлияло на развитие словацкого литературного языка и раскрыло большие ценности словацкой народной словесности, до сих пор не получило заслуженной оценки. Добшинский пока не занял адекватного места в истории словацкой фольклористики, хотя его издательские и собирательские заслуги и результаты его труда можно сравнить с лучшими произведениями тогдашней развивающейся европейской фольклористики. Автор показывает, как формировался взгляд П. Добшинского на словацкую народную сказку. В первый период он принял историческую и мифологическую концепцию своего учителя С. Реусса, позднее он начал подчеркивать эстетическую и философскую ценность народной словесности. Свой подход к сказкам Добшинский сформулировал в самостоятельной монографии «Размышления о словацких преданиях».

Добшинский разработал единую методику обработки различных вариантов народных сказок и создал в «Народных словацких преданиях» национально-репрезентативные формы отдельных сказочных сюжетов, которые, наряду с сохранением языка фольклора и оригинального стиля фольклорного повествования, отличались и высоким литературным мастерством. Сказки, изданные Добшинским, распространялись среди народа и обращали внимание на необходимость постепенного создания литературного языка и на нераскрытые ценности (эстетические, этические), которые живут в народной словесности и на основе которых можно создать культурный контекст словацкой народной культуры. До сих пор не получило достаточной оценки значение творчества Добшинского в области его влияния на развитие словацкой литературы, его функция в становлении литературного словацкого языка, его заслуги в деле развития словацкой науки и его вдохновляющее влияние на изобразительные проявления и на другие жанры искусства. Недооценена и функция его произведения в процессе воспитания и педагогики. Автор подчеркивает, что лишь комплексное изучение творчества П. Добшинского и его культурообразующего завета поможет раскрыть действительную ценность, которую он оставил нам в результате своего всестороннего труда.

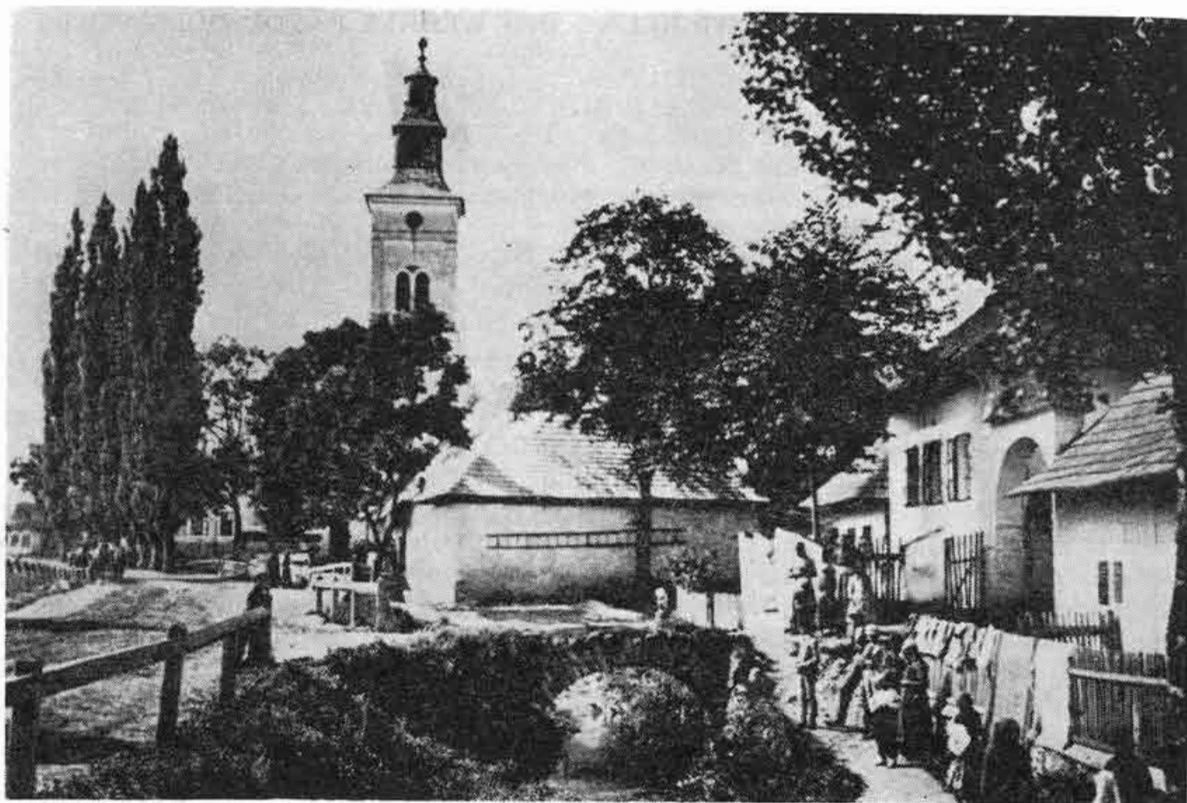
Zusammenfassung

In seinem Beitrag beschäftigt sich der Autor mit einer hervorragenden Persönlichkeit der slowakischen Folkloristik, mit Pavol Dobšinský, dessen Tätigkeit als Sammler, Organisator, Herausgeber und Wissenschaftler bei der Edition und Erforschung der slowakischen Volksmärchen in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts ein wichtiger Beitrag zur Geschichte der slowakischen nationalen Kultur ist. Der Autor macht darauf aufmerksam, daß dieses Werk, welches in bedeutsamer Weise in die Formung der jungen slowakischen Literatur am Ausgang des 19. Jahrhunderts eingegriffen hat, die Entfaltung der slowakischen literarischen Sprache beeinflußt und die großen Werte der slowakischen volkstümlichen Poetik enthüllt hat, bis heute noch nicht angemessen gewürdigt wurde. Pavol Dobšinský hat vorerst noch keinen adäquaten Platz weder in der Geschichte der slowakischen Literatur noch der slowakischen Folkloristik gefunden, obwohl man seine Verdienste als Sammler und Herausgeber slowakischer Märchen sowie die Ergebnisse seiner wissenschaftlichen Arbeit ruhig mit den Spitzenwerken der damaligen, sich entwickelnden Folkloristik vergleichen kann.

Der Autor beschreibt wie sich die Ansichten Dobšinskýs über das slowakische Volksmärchen formten. In der ersten Zeit richtete er sich nach der historischen und mythologischen Konzeption seines Lehrers S. Reuss, später begann er den ästhetischen und philosophischen Wert der volkstümlichen Poetik hervorzuheben. Seine Einstellung zu den Märchen formulierte er in einer separaten Monographie „Úvahy o slovenských povestiach“ (Erwägungen über die slowakischen Sagen). Dobšinský ent-

warf eine einheitliche Methode zur wissenschaftlichen Bearbeitung verschiedener Varianten der Volksmärchen und schuf in seinem Werk „Prostónárodné slovenské povesti“ (Volkstümliche slowakische Sagen) volkstümlich-repräsentative Formen der einzelnen Märchensujets, die sich außer der Beibehaltung der Sprache der Folklore und des ursprünglichen Stiles der Folkloreerzählung auch durch eine hohe literarische Meisterschaft auszeichnen. Die Märcheneditionen Dobšinskýs kursierten unter dem Volk und wiesen auf die Notwendigkeit hin, eine literarische Sprache zu schaffen. Sie machten auch auf die unentdeckten ästhetischen und ethischen Werte aufmerksam, die in der volkstümlichen Poetik enthalten sind und auf deren Grundlage es möglich sei, den Komplex der slowakischen nationalen Kultur zu erbauen.

Bisher ist die Bedeutung des Werkes Pavol Dobšinskýs und sein Einfluß auf die Entwicklung der slowakischen Literatur, seine Rolle bei der Einführung der slowakischen Schriftsprache, seine Verdienste um die Entfaltung der slowakischen Wissenschaft und seine inspirierende Ausstrahlung in die darstellende Kunst und in andere Kunstgattungen noch bei weitem nicht ausreichend gewürdigt worden. Nicht genug anerkannt ist auch die Funktion dieses Werkes im pädagogischen und erzieherischen Prozeß. Abschließend betont der Autor, daß nur ein komplexes Studium des Werkes P. Dobšinskýs und seines kulturgestaltenden Vermächnisses die wirklichen Werte enthüllen kann, die er uns durch seine vielseitige Tätigkeit hinterlassen hat.

Mošovce, okr. Martin

Horný Novohrad

Slovenský národopis

Časopis Národopisného ústavu Slovenskej
akadémie vied

Ročník 34, 1986, číslo 3

Vychádza štyri razy do roka
Vydáva VEDA, vydavateľstvo Slovenskej
akadémie vied

Hlavná redaktorka
Čl. kor. SAV BOŽENA FILOVÁ

Výkonná redaktorka
PhDr. ZORA VANOVIČOVÁ

Typografia: *Eva Kovačevičová*

Redakčná rada: PhDr. Ján Botík, CSc.,
PhDr. Soňa Burlasová, CSc., doc. PhDr.
Václav Frolec, CSc., PhDr. Viera Gašparí-
ková, CSc., doc. PhDr. Emília Horváthová,
CSc., PhDr. Soňa Kovačevičová, CSc.,
PhDr. Igor Krištek, CSc., PhDr. Milan Leš-
čák, CSc., doc. PhDr. Ján Michálek, CSc.,
PhDr. Ján Mjartan, DrSc., doc. PhDr. Šte-
fan Mruškovič, CSc., PhDr. Viera Nosá-
lová, CSc., prof. Antonín Robek, DrSc.,
PhDr. Viera Urbancová, CSc.

Redakcia: 813 64 Bratislava, Klemensova 19
Vytlačili Tlačiarne Slovenského národné-
ho povstania, n. p., Martin

Registr. zn. F 7091

Jednotlivé číslo Kčs 20,—; celoročné pred-
platné Kčs 80,—

Rozširuje, objednávky a predplatné prijí-
ma PNS — ÚED, Bratislava, ale aj každá
pošta a doručovateľ. Objednávky do za-
hraničia vybavuje PNS — Ústredná expe-
dícia a dovoz tlače, Gottwaldovo nám. 6,
884 19 Bratislava.

© VEDA, vydavateľstvo Slovenskej aka-
adémie vied, 1986

СЛОВАЦКАЯ ЭТНОГРАФИЯ
Журнал Института этнографии Словацкой
Академии Наук
Год издания 34, 1986 № 3
Издается четыре раза в год
«ВЕДА», издательство Словацкой Академии
Наук
Редакторы Д-р Божена Филова и Д-р Зора
Вановичова
Адрес редакции: 813 64 Братислава, Клемен-
сова 19

SLOWAKISCHE VOLKSKUNDE
Zeitschrift des Ethnographischen Institutes
der Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Jahrgang 34, 1986, Nr. 3. Erscheint vier-
mal im Jahre

Herausgegeben vom VEDA, Verlag der
Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Redakteure PhDr. Božena Filová und
PhDr. Zora Vanovičová

Redaktion: 813 64 Bratislava, Klemenso-
va 19

SLOVAK ETHNOGRAPHY
Journal of the Ethnographic Institute of
the Slovak Academy of Sciences
Volume 34, 1986, No. 3

Published quarterly by VEDA, the Pub-
lishing House of the Slovak Academy of
Sciences

Managing Editors PhDr. Božena Filová
and PhDr. Zora Vanovičová

Editor: 813 64 Bratislava, Klemensova 19

L'ETHNOGRAPHIE SLOVAQUE
Revue de l'Institut d'Ethnographie de
l'Académie slovaque des sciences
Année 34, 1986, No. 3

Parait quatre fois par an, Editions de VE-
DA, maison d'édition de l'Académie slova-
que des sciences

Rédacteurs: PhDr. Božena Filová et
PhDr. Zora Vanovičová

Rédaction: 813 64 Bratislava, Klemensova
19

Distributed in the socialist countries by
SLOVART Ltd., Leningradská 11, Brati-
slava, Czechoslovakia, Distributed in West
Germany and West Berlin by KUBON
UND SAGNER, D-8000 München 34, Post-
fach 68, Bundesrepublik Deutschland. For
all other countries, distribution rights are
held by JOHN BENJAMINS, B. V., Peri-
odical Trade, Amsteldijk 44, 1007 HA Am-
sterdam HOLLAND

